

דבורה וברק / שופטים ד ה

ויספו בני ישראל לעשות הרע בעיני ה'; ואהוד מת
וימקרו ה' ביד יבין מלך-כנען אשר מלך בחצור; ושר-צבאו סיסרא והוא יושב בחרשת הגוים .
ויצעקו בני-ישראל אל-ה': כי תשע מאות רכב-ברזל לו והוא לחץ את-בני ישראל בחזקה¹ עשרים שנה.

ודבורה אשה נביאה אשת לפידות²--היא שפטה את-ישראל בעת ההיא.
והיא יושבת תחת-תמר דבורה בין הרמה ובין בית-אל--בהר אפרים; ויעלו אליה בני ישראל למשפט .

ותשלח ותקרא לברק בן-אבינעם מקדש נפתלי;
ותאמר אליו: הלא צנה ה' אלהי-ישראל לך ומשכת בהר תבור ולקחת עמך עשרת אלפים איש מבני נפתלי ומבני
זבלון ומשכתי אליך אל-נחל קישון את-סיסרא שר-צבא יבין ואת-רכבו ואת-המונו; ונתתיהו בידך.
ויאמר אליה ברק: אם-תלכי עמי והלכתי; ואם-לא תלכי עמי לא אלך
ותאמר: הלך אלך עמך אפס כי לא תהיה תפארתך על-הדרך אשר אתה הולך-כי ביד-אשה ימכר ה' את-סיסרא;
ותקם דבורה ותלך עם-ברק קדשה.

ויצעק ברק את-זבולן ואת-נפתלי קדשה ויעל ברגליו עשרת אלפי איש; ותעל עמו דבורה.
והקר הקיני נפרד מקיני מבני חבב חתן משה; ויט אהלו עד-אילון בצעננים אשר את-קדש.

ויגדו לסיסרא³ כי עלה ברק בן-אבינעם הר-תבור
ויצעק סיסרא את-כל-רכבו תשע מאות רכב ברזל ואת-כל-העם אשר אתו--מחרשת הגוים אל-נחל קישון.
ותאמר דברה אל-ברק: קום כי זה היום אשר נתן ה' את-סיסרא בידך--הלא ה' יצא לפניך

וירד ברק מהר תבור ועשרת אלפים איש אחריו
ויהם ה' את-סיסרא ואת-כל-הרכב ואת-כל-המחנה לפי-חרב--לפני ברק; וירד סיסרא מעל המרכבה וינס ברגליו
ויברך רדף אחרי הרכב ואחרי המחנה עד חרשת הגוים; ויפל כל-מחנה סיסרא לפי-חרב--לא נשאר עד-אחד
ויסיסרא נס ברגליו אל-אהל יעל אשת חבר הקיני כי שלום בין יבין מלך-חצור ובין בית חבר הקיני

ותצא יעל לקראת סיסרא

ותאמר אליו: סורה אדני סורה אלי אל-תיא; ויסר אליה האהלה ותכסהו בשמיכה
ויאמר אליה: השקיני-נא מעט-מים כי צמאתי;
ותפתח את-נאוד החלב ותשקהו ותכסהו
ויאמר אליה: עמד פתח האהל והיה אם-איש יבא ושאלך ואמר היש-פה איש--ואמרת אין .
ותקח יעל אשת-חבר את-יתד האהל ותשם את-המקבת בידה
ותבוא אליו בלאט
ותתקע את-היתד ברקתו
ותצנח בארץ
והנה ברק רדף את-סיסרא
והוא נרדם ויעף וימת.

ותצא יעל לקראתו ותאמר לו: לך ואראך את-האיש אשר-אתה מבקש;
ויבא אליה והנה סיסרא נפל מת והיתד ברקתו
ויכנע אלהים ביום ההוא את יבין מלך-כנען לפני בני ישראל.
ותלך יד בני-ישראל הלוך וקשה על יבין מלך-כנען--עד אשר הכריתו את יבין מלך-כנען.

ותשר דבורה וברק בן-אבינעם ביום ההוא לאמר:

<p>בזמן של פורענות לעם ישראל, התנדבות כללית הביאה לנצחון ועל כך יש לברך את ה' ה' כמו שכשיצאת משעיר ואדום כל העולם רעד, גשם פתאומי ירד, הרים נמסו מפני גילוי ה' – זהו מעמד הר סיני שבו התגלה ה'. [כך מה שאתאר עוד מעט-]</p>	<p>בפרע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'. שמעו מלכים האזינו רזנים: אנכי לה' / אנכי אשירה / אזמר לה' אלהי ישראל. ה' בצאתך משעיר בצעדתך משדה אדום ארץ רעשה גם-שמים נטפו; גם-עבים נטפו</p>
--	---

¹ רש"י: דרש ר' תנחומא בגידופין וכן הוא אומר חזקו עלי דבריכם:

² מצודת דוד: ר"ל אשת חיל זריזה במעשיה כלפיד אש והוא ענין מליצה וכאשר יאמרו הבריות:

³ רד"ק: אינו תחלת הדברים אלא אמרה לו דברים אחרים קודמים לזה והכתוב אחז תכלית הדברים מה שהיה בהן מן הצורך וכן הלא שמעת בתי וכן כי נתן ה' בידינו את כל הארץ שאמרו שני המרגלים כמו שפירשנו ובה גם כן המלה הזאת לחזק כאדם שמתרה בחברו ומזהירו ואומר הלא אמרתי לך הזהר לך והשמר שלא תתרושל בדבר וכן הלא שלחתיך שאמ' לגדעון:

⁴ ילקוט שמעוני שופטים רמז מג

ויצעק סיסרא, סיסרא בא עליהם בארבעים אלף ראשי גייסות וכל אחד היה עמו מאה אלף וכן שלשים שנה היה וכבש כל העולם בכחו ולא היה כרך שלא היה מפיל חומה בקולו ואפילו חיה שבשדה כיון שהיה נותן עליה קולו לא היתה זזה ממקומה, אמרו כשהיה יורד לרוחץ בנחל קישון היה עולה בזקנו כמה מאכל בני אדם דגים, ותשע מאות סוסים במרכבתו ובחזרה לא היה אחד מהם חוזר בשלום:

מִים. הַרִים נָזְלוּ מִפְּנֵי יְהוָה: זֶה סִינַי--מִפְּנֵי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

בִּימֵי שְׁמֹרָה בְּ-עֲנַת בִּימֵי יַעַל חֲדָלוּ אֲרָחוֹת וְהִלְכִי נְתִיבוֹת--לִכְו אֲרָחוֹת עֲקֻלְקָלוֹת.
חֲדָלוּ פְּרִזּוֹן בְּיִשְׂרָאֵל חֲדָלוּ--
עַד שִׁקְמַתִּי דְבֹרָה שִׁקְמַתִּי אִם בְּיִשְׂרָאֵל.

יִבְחַר אֱלֹהִים חֲדָשִׁים אִז לָחֵם שְׁעָרִים;
מִגֵּן אִם-יִרְאֶה וְרִמַּח בְּאַרְבָּעִים אֶלֶף בְּיִשְׂרָאֵל.

לְבִי לְחֻקֵּי יִשְׂרָאֵל הִמְתַּנְדְּבִים בְּעַם בְּרַכּוֹ ה'

לְכִי אֲתַנּוֹת צְחָרוֹת יִשְׁבִי עַל-מִדִּין וְהִלְכִי עַל-דָּרֶךְ-
שִׁיחוֹ. מִקּוֹל מְחַצְצִים בֵּין מִשְׁאֲבִים שָׁם יִתְנוּ צְדָקוֹת ה'
צְדָקַת פְּרִזּוֹנוֹ בְּיִשְׂרָאֵל; אִז יִרְדּוּ לְשְׁעָרִים עִם-ה'

עוֹרֵי עוֹרֵי דְבֹרָה עוֹרֵי עוֹרֵי דְבָרֵי-שִׁיר;
קוֹם בְּרַק וְשִׁבְהָ שְׁבִיךְ בְּ-אֲבִינֵעַם.

אִז יִרְדֵּ שְׁרִיד לְאֲדִירִים עִם; ה' יִרְדֵּ לִי בְּגִבּוֹרִים.

מִנִּי אֶפְרַיִם שְׁרָשָׁם בְּעַמְלָק אַחֲרֶיךָ בְּנִימִין בְּעַמְמִיד;
מִנִּי מְכִיר יִרְדּוּ מַחְקָקִים וּמִזְבוֹלָן מְשָׁכִים בְּשִׁבְטֵי
סֹפֵר.

וְשָׁרֵי בְּיִשְׁשַׁכָּר עִם-דְּבָרָה וְיִשְׁשַׁכָּר כֵּן בְּרַק בְּעַמְקֵי שְׁלַח
בְּרַגְלָיו;

בְּפִלְגוֹת רְאוּבֵן גְּדוֹלִים חֻקֵּי-לֵב.
לְמָה יִשְׁבֹּת בֵּין הַמִּשְׁפָּתִים לְשִׁמְעַי שְׁרָקוֹת עֲדָרִים;
לְפִלְגוֹת רְאוּבֵן גְּדוֹלִים חֻקֵּי-לֵב.

גִּלְעָד בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן שָׁכֵן וְדָן לְמָה יְגוֹר אֲנִיּוֹת;
אֲשֶׁר יֵשֵׁב לְחוּף יַמִּים וְעַל מִפְרָצָיו יִשְׁכּוֹן.

זַבְלוֹן עִם חֶרֶף נִפְשׁוּ לְמוֹת וְנִפְתְּלִי עַל מְרוֹמֵי שְׂדֵה.

בְּאוֹ מְלָכִים נִלְחַמוּ אִז נִלְחַמוּ מְלָכֵי כְנַעַן בְּתַעֲנֵף עַל-מִי
מִגְדוֹ בְּצַע כֶּסֶף לֹא לְקַחוּ
מִן-שָׁמַיִם נִלְחַמוּ הַכּוֹכָבִים מִמַּסְלוֹתֵם נִלְחַמוּ עִם-
סִיסְרָא. נַחַל קִישׁוֹן גִּרְפָּם נַחַל קְדוּמִים נַחַל קִישׁוֹן;
תְּדַרְכֵי נִפְשֵׁי עִז.

אִז הִלְמוּ עֲקֵבֵי-סוּס מִדְּהָרוֹת דְּהָרוֹת אֲבִירֵי
אוֹרוֹ מְרוֹז אִמֵּר מִלֶּאֶךָ ה' אֲרוֹ אֲרוֹר יִשְׁבִּיהָ:
כִּי לֹא-בָאוּ לְעִזְרַת ה' לְעִזְרַת ה' בְּגִבּוֹרִים.
תְּבַרֵךְ מְנַשִּׁים--יַעַל אֲשֶׁת חֵבֶר הַקִּינִי:
מְנַשִּׁים בְּאֵהָל תְּבַרֵךְ.

מִיָּם שָׁאֵל חֵלֶב נִתְּנָה; בְּסִפְלֵי אֲדִירִים הַקְרִיבָה
חֲמָאָה. יָדָה לִיתֵד תִּשְׁלַחנָה וְיִמִּינָה לְהִלְמוֹת עַמְלִים;
וְהִלְמָה סִיסְרָא מַחְקָה רֹאשׁוֹ וּמַחְצָה וְחִלְפָה רַקְתּוֹ.

בֵּין רִגְלֵיהָ כָּרַע נָפֵל שָׁכָב:

בֵּין רִגְלֵיהָ כָּרַע נָפֵל

בְּאֲשֶׁר כָּרַע שָׁם נָפֵל שְׂדוּד

בְּעַד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה וְחִיבָב אִם סִיסְרָא בְּעַד הָאֲשָׁנָב:

מִדּוּעַ בְּשֵׁשׁ רִכְבוֹ לְבוֹא

מִדּוּעַ אַחֲרוֹ פְּעָמֵי מְרַכְבוֹתָיו.

בימי השופט שמגר, בימי יעל אין שיירות ואין כפרים מיוחד הכנענים
עד שהופעתי דבורה, הגעתי כמו אמא שמגיעה לבניה

גיליתי שעם ישראל עובד לע"ז ואז הוא לוחם בשערי הערים מרוב
החולשה שיש בו, אפילו מגן ורומח אין לו בארבעים אלף משפחות
שישנן

הרבה הערכה יש בליבי למנהיגי ישראל ולמתנדבים להצלת העם ועל
כך יש לברך את ה'

הנודדים בדרכים ספרו, על קולות ההכנה למלחמה, בין שואבי המים
יספרו של ישועת ה' שעשה לישראל ומעכשיו אפשר להסתובב בשערי
העיר ללא פחד

במלחמה הזו ירדו שרידי הלוחמים מהעם, בזכות ה' שירד עם
הגיבורים נצחו במלחמה

מאפרים שיושב בהר עמלק, ומבנימין שבא עמך, ממנשה באו
מחוקקים להלחם, מזבולון הכותבים בספר באו להלחם

שרי יששכר הצטרפו לדבורה והצטרפו גם לברק שרדף בעמק ברגליו
אחרי האויב

בשבט ראובן יש אנשים גדולים שיודעים לחקוק אבל רק בלב, למה
נשאתם עם הכבשים ולא הצטרפתם לקרב?

גלעד ודן נשאתם מאחור, אשר גם הוא לא התגייס לקרב ונשאר
בנחלתו

זבולון ונפתלי חרפו את נפשם למות במלחמה

בעלי בריתו של יבין נלחמו נגדנו ולא בקשו תמורה עבור עזרתם

עזרה שמיימית הכניעה את סיסרא
נפשי יוצאת למלחמה בעוז !

לאחר התבוסה שמענו דהרות של אבירי וסוסי סיסרא נסים

העוזרות שלה עונות לה והיא עצמה עונה תשובה-

<p>כנראה שמצאו שלל, ומהו ? רחם של שבויים , בגדים צבעוניים, רקמה צבעונית ששמים על הצוואר... כך יאבדו כל אויבי ה', ואילו אוהבי ה' מופיעים לאט</p>	<p>חכמות שרותיה תענינה אף-היא תשיב אמריה לה. הלא ימצאו יחלקו שלל רחם רחמתיים לראש גבר— שלל צבועים לסיסרא שלל צבועים רקמה: צבע רחמתיים לצוארי שלל. פן יאבדו כל-אויביך ה' ואהבו כצאת השמש בגברתו ותשקט הארץ ארבעים שנה.</p>
---	---

שיר השירים רבה

ר' אבא בר כהנא אמר בשם רבי יהודה ברבי אלעאי: לפני השירה כתיב (שופטים ד') ויוסיפו בני ישראל לעשות הרע בעיני ה'. לאחר השירה כתיב (שם ו') ויעשו בני ישראל הרע בעיני ה' תחלת עשייה?! אלא כבר מחלה שירה לשעבר.

תנא דבי אליהו אליהו רבה (איש שלום) פרשה י

ודבורה אשה נביאה וגו' (שופטים ד' ד'), וכי מה טיבה של דבורה שהיא שפטה את ישראל ומתנבאת עליהם, הלא פנחס בן אלעזר עומד, מעיד אני עלי את השמים ואת הארץ, בין גוי ובין ישראל בין איש ובין אשה בין עבד בין שפחה הכל לפי מעשה שעושה כך רוח הקודש שורה עליו, אמרו, בעלה של דבורה עם הארץ היה, אמרה לו אשתו, בוא ועשה פתילות והולך לבית המקדש שבשילה, מה אם יהא חלקך עם אנשים כשרים ותבוא לחיי העולם הבא, והוא היה עושה פתילות עבות, כדי שיהא אורן מרובה, לפיכך נקרא שמו לפידות. אמרו, שלשה שמות יש לו, ברק ולפידות ומיכאל, ברק, שפניו דומין לברק, לפידות, על שם שהוא עושה פתילות והולך לבית המקדש שבשילה, מיכאל, על שום מיכאל, הקדוש ברוך הוא בוחן לבות וכליות הוא, אמר לה, דבורה אתה נתכוונתה ועשית פתילות עבות כדי שיהא אורן מרובה, ארבה אותך בישראל וביהודה ובשנים עשר שבטי ישראל, ומי גרם לו (לפידות) [ללפידות] שיהא מבני אדם כשרים ויבוא לעולם הבא, אמרו, דבורה אשתו, עליה ועל כיוצא בה ועל הדומות לה ועל העושה כמעשהיה הוא אומר, חכמות נשים בנתה ביתה וגו' (משלי י"ד א').

מגילה דף יד

דבורה דכתיב {שופטים ד-ד} ודבורה אשה נביאה אשת לפידות מאי אשת לפידות שהיתה עושה פתילות למקדש {שופטים ד-ה} והיא יושבת תחת תומר תומר מאי שנא תחת תומר אמר ר' שמעון בן אבשלום משום יחוד דבר אחר מה תמר זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל שבאותו הדור לא היה להם אלא לב אחד לאביהן שבשמים

מסכת פסחים דף קיח עמוד ב

דאמר רב הונא: ישראל שבאותו הדור מקטני אמנה היו, וכדררש רבה בר מרי: מאי דכתיב וימרו על ים בים סוף - מלמד שהמרו ישראל באותה שעה ואמרו: כשם שאנו עולין מצד אחד - כך מצריים עולים מצד אחר.
 אמר לו הקדוש ברוך הוא לשר של ים: פלוט אותן ליבשה.
 אמר לפניו: רבונו של עולם, כלום יש עבד שנותן לו רבו מתנה, וחוזר ונוטל ממנו?
 אמר לו: אתן לך אחד ומחצה שבהן.
 אמר לו: רבונו של עולם, יש עבד שתובע את רבו?
 אמר לו: נחל קישון יהא לי ערב. מיד פלט אותן ליבשה, ובאו ישראל וראו אותן, שנאמר וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים.
 מאי אחד ומחצה שבהן? דאילו בפרעה כתיב שש מאות רכב בחור ואילו בסיסרא כתיב תשע מאות רכב ברזל.
 כי אתא סיסרא אתא עלייהו בדקרי דפרזלא, הוציא הקדוש ברוך הוא עליהם כוכבים ממסילותם דכתיב מן שמים נלחמו הכוכבים, כיון דנחיתו כוכבי שמים עלייהו אקדירו הני דקרי דפרזלא, נחיתו לאקרורי, למיסחי נפשייהו בנחל קישון.
 אמר לו הקדוש ברוך הוא לנחל קישון: לך והשלם ערבונך.
 מיד גרפם נחל קישון והשליכן לים, שנאמר נחל קישון גרפם נחל קדומים.
 מאי נחל קדומים? נחל שנעשה ערב מקדם.
 באותה שעה פתחו דגים של ים ואמרו: ואמת ה' לעולם.

במדבר י', ל"ה. ספרי בהעלותך פ"ד.

ויהי בנסע הארץ ויאמר משה קומה יקוק ויפצו איביך וינסו משנאיך מפניך:
 וכי יש שונאים לפני מי שאמר והיה העולם? אלא מגיד הכתוב שכל מי ששונא את ישראל- כאלו שונא את מי שאמר והיה העולם.

וברוב גאוונך תהרוס קמיך' (שמות טו ז), תהרוס קמינו אין כתיב כאן- אלא תהרוס קמיך. מגיד הכתוב שכל מי שקם כנגד ישראל קם כנגד הקב"ה. וכן הוא אומר (תהילים פ"ג, ג-ו) "כי הנה אויביך יהמיון, ומשנאיך נשאו ראש" ומפני מה? "על עמך יערימו סוד, ויתיעצו על צפוניך, אמרו לכו ונכחידם מגוי, ולא יזכר שם ישראל עוד ..."